

Kúpil továreň a vytvoril legendu

HN HISTORY

Z nie príliš prosperujúcej malej fabriky urobil Emil Škoda jeden z najväčších strojárskych podnikov v Európe.

Andrej Šimončík

andrej.simoncik@mafrasllovakia.sk

Bratislava – Začiatkom roku 1867 dostal gróf Ernst Waldstein list od nespokojných zamestnancov z jeho plzenskej strojárne. Dôvodom ich sťažnosti bola osoba mladého hlavného inžiniera, ktorého vedeniu celá továreň podliehala. Päť vedúcich úradníkov žiadalo jeho odvolanie pre neschopnosť, tvrdiac, že dotyčný nie je užitočný pre obchod a jeho pôsobenie ohrozuje povest' grófskej továrne.

„Nepožíva u svojich podriadených náležitú úctu, akú má požívať hlavný inžinier pre svoje obsiahle znalosti a odbornú prevahu. Nedôveru, ktorá sa voči súčasnému vedeniu zo dňa na deň čoraz viac prehľbuje, využíva konkurencia a povedie k zániku grófskeho podniku,“ varovali majiteľa.

Muž, na ktorého sa sťažovali, sa volal Emil Škoda. Mal 27 rokov a do Waldsteinovej strojárnej fabriky nastúpil len niekoľko týždňov predtým. Je možné, že si za krátky čas ešte dobre neosvojil všetky detaily tamojšej výroby, čomu však rozumel veľmi dobre, to boli nové trendy v strojárnej výrobe a v podnikaní.

„Dôstojnejšie“ povolanie nechcel

Škoda mal o čosi výhodnejšiu životnú i podnikateľskú štartovaciu pozíciu než mnohí iní self-mademani 19. storočia. Nevyšiel z chudobných pomerov, jeho otec bol uznávaný lekár, matka pochádzala z jednej z najbohatších plzenských rodín. Mal pätnásť rokov, keď zomrela a rodina sa zakrátko presťahovala z Plzne do Chebu, kde Emil absolvoval gymnázium. Od detstva ho fascinovala technika a túžil ju aj študovať, otec však chcel, aby z neho bol lekár, no napokon sa musel so synovými plánmi zmieriť.

Štyri semestre strojárneho inžinierstva absolvoval Emil Škoda na nemeckej polytechnike v Prahe, potom sa však rozhodol pokračovať v štúdiu na vysokej škole v Karlsruhe. Nemecké krajiny boli totiž v tom čase z technickej i hospodárskej stránky vyspelejšie než Rakúsko. Práve tam teda začal, už ako inžinier, aj svoju kariéru.

Pracoval v oceliarni v Magdeburgu i v brémskych lodeniariach, v roku 1866 však zasiahla vyššia moc a musel náhle skončiť. Po vypuknutí prusko-rakúskej vojny ho totiž ako občana nepriateľského štátu vyhostili z krajiny, a tak sa rozhodol pre návrat domov. Tam ho čakalo prekvapenie, otec mu oznámil, že už mu dohodol nové zamestnanie – má nastúpiť ako hlavný inžinier do plzenskej strojárne grófa Waldsteina.

K odвете za protest sa neznížil

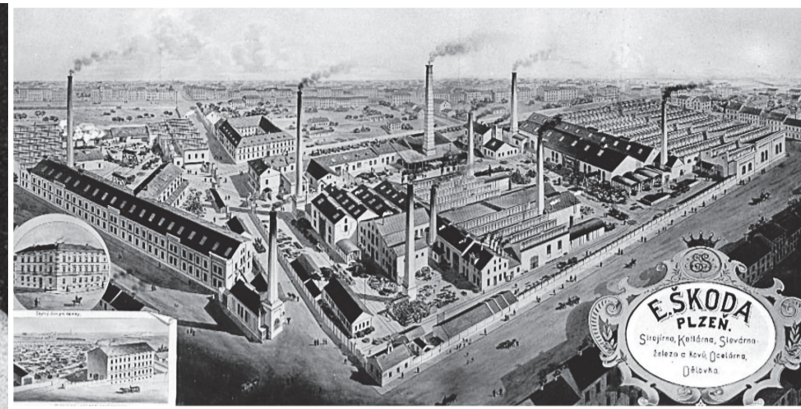
Podľa zmluvy, ktorú v decembri 1866 s majiteľom podniku podpísal, dostal Škoda ročný plat 1 500 zlatých a tiež 30-percentný podiel na čistom zisku továrne. Tá podľa menovacieho dekrétu úplne podliehala rozhodovaniu mladého inžiniera.

Nedá sa vylúčiť, že práve jeho mladý vek a tento bod z menovacieho dekrétu viedli v januári 1867 k spomínanému protestu, adresovanému grófovi Waldsteinovi. Ten však hlavného inžiniera podržal a dokonca bez pripomienok schválil novú organizačnú štruktúru, ktorú mu Emil Škoda o niekoľko dní neskôr predložil. K odвете za

Emil Škoda (vľavo) vďačí za úspech svojej predvádzavosti.

SNÍMKY: EXTRATOUCH.DE, ŠKODA.CZ

chronické ochorenie žalúdka, začal zhoršovať a začal častejšie cestovať k moru a do kúpeľov.

Ťažké rozhodnutie

Na pohode mu nepridávali ani komplikácie, ktoré začali spravidla výrobu a Škodove závody sa ocitli v neistej situácii. Kvôli neujasnenému zbrojnému programu Rakúsko-Uhorska sa nedarilo zabezpečiť plnú zamestnanosť zbrojovky a oceliarne, čo firmu priviedlo do dočasných finančných problémov. Škodovi bolo čoraz jasnejšie, že éra samostatných veľkých šéfov sa končí, keďže na podnikanie bude treba taký objem peňazí, akým málokto by jednotliviec disponuje. Hoci mu to nebolo príliš po vôli, začal rokovať s bankami a výsledkom bolo vytvorenie akciovej spoločnosti.

Dohodu o jej založení podpísali v decembri 1899 a akciový kapitál podniku bol stanovený na 25 miliónov korún. Kmeňovú istinu rozdelili na 125-tisíc akcií v menovitej hodnote 200 korún. Kreditná banka a Česká eskomptná banka získali 60-tisíc akcií, zvyšných 65-tisíc tvoril podiel Emila Škodu. Kým v roku 1869 ho továreň stála takmer 168-tisíc zlatých, po tridsiatich rokoch jej predajom získal 13 miliónov korún v akciách a dva milióny v hotovosti.

V novej spoločnosti si zachoval zakladateľ firmy nielen väč-

šinový podiel, ale stal sa aj generálnym riaditeľom a predsedom predstavenstva. Stihol sa však zúčastniť iba na troch jeho zasadnutiach. V lete 1900 odcestoval na liečenie do Bad Gasteinu. Keď sa odtiaľ 8. augusta vracal domov, blízko Seltztthalu v kúpeľnom vlaku skončil. S mužom, ktorého meno sa vo svete priemyslu stalo ozajstným pojmom i renomovanou značkou, sa na pohrebe na plzenskom Mikulášskom cintoríne lúčili tisíce ľudí.

Ani náhla smrť zakladateľa však rozvoj podniku nezastavila. Hlavným akcionárom a neskôr aj generálnym riaditeľom spoločnosti sa stal jeho syn Karel. Nie nadiho, po rozpade monarchie, keď musel čeliť útokom za svoje prumemské postoje, sa funkcií vzdal a rodinný podiel predal.

Nepožíva u svojich podriadených náležitú úctu, akú má požívať hlavný inžinier pre svoje obsiahle znalosti a odbornú prevahu.

Pôvodne nespokojní zamestnanci plzenskej továrne

protest nepristúpil, všetci jeho signatári naďalej zostali pracovať v podniku a mladý šéf si u nich veľmi rýchlo získal autoritu. Pochopili totiž, že je odborníkom, ktorý chce fabrik uposunúť ďalej.

Graf Waldstein'sche Maschinenfabrik in Pilsen, ako sa továreň oficiálne volala, nebola veľká. Výrobné priestory pozostávali zo zámočníckej, sústružníckej a stolárskej dielne, kovárne, kotolne, skladu a koniarnie a v jednej veľkej budove boli kancelárie. Zamestnávala 33 robotníkov, ktorí vyrábali, rekonštruovali a opravovali rôzne stroje a zariadenia, napríklad pre mlyny, pivovary či cukrovary. V porovnaní s veľkými závodmi, aké spoznal Škoda počas svojho pôsobenia v zahraničí, to bola teda naozaj bieda a bolo mu jasné, že ak má firma prežiť, nutne potrebuje modernizáciu. Majiteľ však na zmeny chuť nemal.

Po dvoch rokoch tohto márneho boja Škoda pochopil, že ak chce svoje predstavy presadiť, môže to urobiť iba z pozície vlastníka. V júni 1869 nakoniec grófa prehovril, aby mu nie príliš prosperujúci závod predal. Kúpna cena bola podľa zmluvy 167 642 zlatých, z čoho mal 100-tisíc uhradiť okamžite v hotovosti, ďalšie dve splátky po 10-tisíc mal zaplatiť v priebehu nasledujúceho roka a zvyšných 47 642 zlatých pokryť dodávkami zariadení pre Waldsteinovu šachtu v Liticiach pri Plzni.

Zo svojho platu ani úspor však nedokázal dať potrebnú sumu dohromady. Požiadal teda o pomoc

otca, ten mu však časť dedičstva po matke na takýto účel odmietol poskytnúť. Prehovril ho napokon až jeho mladší brat, profesor viedenskej univerzity Josef Škoda, ktorý synovcovi tiež finančne pomohol. No a významnú finančnú injekciu dostal aj o dva roky neskôr, keď sa oženil s Hermínou Hahnenkammovou, ktorá pochádzala zo známeho a zámožného nemeckého rodu. Peniaze z jej stotisícového vena potom využil na vyrovnanie ťažkostí spôsobených krízou v dôsledku krachu na Viedenskej burze v roku 1873.

Urobíme aj to, čo iní nedokážu

Jedna vec však bola fabriku kúpiť a druhá udržať ju v prevádzke, a predovšetkým zmodernizovať tak, ako plánoval. Opäť mu však pomohol strýko, keď mu poskytol miliónovú pôžičku, a tak mohol Emil realizovať svoje podnikateľské predstavy.

Peniaze, nech by ich bolo akokoľvek veľa, by však vyšli navivo, keby Škoda nemal technické a manažérske vloh, jasny plán, ako podnik postaviť na nohy, a pevnú vôľu. Bolo mu jasné, že v čase rozvoja priemyslu bude treba najmä kvalitnú oceľ, a tiež, že éra malých fabriek sa pomaly končí, a začal preto budovať nové halu a prevádzky. V závode pribudli zlievarne železa a iných kovov, strojárne, kovárna, zbrojovka a dokonca aj vlastná železnica.

Zo začiatku tvorila hlavnú náplň výrobného programu produkcia strojov. Za prvých desať rokov vyšli zo Škodových závodov zariadenia a mechanizmy pre 25 cukrovárov, 11 sladovní, viacero baní a hüt. On chcel však vyrábať viac a najmä modernejšie. Patril medzi prvých, ktorí pochopili, že budúcnosť je vo výrobe ocele. V Plzni tak vyrástla moderná oceliaren, objednávky pribúdali, podnik sa ďalej rozširoval a kvalita produkcie rástla.

Oceľovým odliatkom, ktoré tam vyrábali, mohol máloko v Európe konkurovať. Mali nielen vynikajúcu pevnosť, ale aj výnimočnú ťažnosť. Okrem technickej dokonalosti a kvality výrobkov si Škodove závody vybudovali aj povest' podniku, ktorý je schopný a ochotný prijať a zrealizovať akúkoľvek zákazku.

Medzi najnáročnejších zákazníkov, najmä pokiaľ išlo o kvalitu oceľových odliatkov, patrili lodári, a tak o ich lukratívne zákazky v Plzni nemali núdzu. V neskorých rokoch získala firma aj iné prestížne kontrakty, akými boli napríklad výroba turbín pre elektrárne na Niagarských vodopádoch alebo vzdúvadli do Suezského prielivu. Škodova predvádzavosť však slávila úspech predovšetkým v oblasti zbrojného priemyslu, na ktorý sa začal orientovať na sklonku sedemdesiatych rokov 19. storočia. Firma vyrábala zbrane a muníciu pre námorníctvo i pozemné vojsko, predovšetkým ťažké delá, a za krátky čas sa stala najvýznamnejšou zbrojovkou rakúsko-uhorskej monarchie.

Muž dvoch tvárí

S rozširovaním výroby rástol, pochopiteľne, aj počet zamestnancov. Kým v čase jeho príchodu v továrni pracovalo 33 ľudí, na konci storočia už zamestnával vyše štyritisíc robotníkov a dve stovky technikov.

Pamätníci spomínali, že Emil Škoda bol ako šéf tvrdý a prísny, dobrú prácu však vždy vedel oceniť. Od všetkých zamestnancov vyžadoval maximálnu efektivitu a sám im išiel príkladom. Do podniku spravidla prichádzal skoro ráno, opúšťal ho neskoro večer, neraz sa však stalo, že pracoval aj celú noc. Chcel vedieť o všetkom, čo sa vo fabrike deje, a osobne sa snažil riadiť jednotlivé prevádzky. Ak bol s niekoho prácou spokojný, dokázal byť vraj veľmi milý a príjemný a dotyčný mohol počítať nielen s pochvalou, ale aj s finančnou odmenou.

Čo však z duše nenávidel, bolo lajdactvo a nekvalitná práca. Ak sa vo výrobe s niečím takým stretol, správal sa vraj priam cholericke. Vinníka zvyčajne zasypal hrubými nadávkami a niekedy dokonca neváhal ani udrieť. Povestná bola aj jeho šetrnosť. Počítal vraj doslova každú skrutku či nit a nič nemeslo vyjsť navivo. Dokonca aj jedlo nechával robotníkom nosiť priamo na pracovisko, aby zbytočne nestrácali čas. Na druhej strane zriadil pre svojich zamestnancov sociálne a dôchodkové poistenie.

Maximálne fyzické i psychické vypätie si však u Emila Škodu časom vyžiadalo daň. Po päťdesiatke sa jeho zdravotný stav, najmä

Spoznávajte s nami
vzrušujúce dejiny
na HNhistory.sk

HN History

Tento text a množstvo ďalších
nájdete na history.hnonline.sk.

INZERCIA

Oznámenie emitenta

Hotel Flóra, a.s.

so sídlom 17. novembra 14, 914 51 Trenčianske Teplice, IČO: 31 420 664.

zápis v OR Okresného súdu Trenčín, odd. Sa, vložka č. 53/R, ako emitent cenných papierov v súlade s § 34 zákona č. 429/2002 Z. z. o burze cenných papierov oznamuje, že Ročná finančná správa spoločnosti za rok 2017 je v plnom znení zverejnená na internetovej stránke spoločnosti www.hotelflora.sk. Spoločnosť oznamuje, že ide o regulované informácie v zmysle zákona o Burze cenných papierov.

HN15635

Intesa Sanpaolo Life Dac

Valuation Date: 18. 04. 2018	Code Unit	Linked Prices	Euro
VA	PBI Conservative		12,3404
VB	PBI Moderate		13,6433
VC	PBI Dynamic		14,9499
VD	PBI Cash Euro		10,0769
VE	PBI Bond Euro		13,2311
VF	PBI Bond US Dollar		12,5042
VG	PBI Equity Europe		14,4335
VH	PBI Equity America		20,7865
VI	PBI Equity Emerging Markets		12,3055

www.intesasanpaololife.it

HN15335

HN ONLINE.SK

Najaktuálnejšie
ekonomické
spravodajstvo
na slovenskom internete

Pozvánka na riadne valné zhromaždenie

Predstavenstvo spoločnosti
Martinská teplárenská, a.s.
so sídlom Robotnícka 17, 036 80 Martin, IČO: 36 403 016, zapísaná v obchodnom registri
Obchodného súdu Žilina v odd. Sa, vložka 10329/L
zvolaáva
v súlade s §184, ods. 2 zákona č. 513/1991 Obchodný zákonník
v znení neskorších predpisov a s platnými stanovami spoločnosti
riadne valné zhromaždenie,
ktoré sa bude konať v zasadacej miestnosti v sídle akcionára
MH Manažment, a.s., Trnavská cesta 100, 821 01 Bratislava
dňa 23. mája 2018 o 10.00 hod.

Program:

1. Otvorenie riadneho valného zhromaždenia
2. Voľba orgánov valného zhromaždenia
3. Správa dozornej rady o výsledku preskúmania riadnej individuálnej účtovnej závierky k 31.12.2017
4. Schválenie riadnej individuálnej účtovnej závierky k 31.12.2017 a schválenie návrhu na rozdelenie hospodárskeho výsledku za rok 2017
5. Schválenie výročnej správy predstavenstva o podnikateľskej činnosti spoločnosti a stave jej majetku
6. Informácia o obchodnom pláne a finančnom rozpočte na rok 2018
7. Záver

Rozhodujúcim dňom pre uplatnenie práva účasti akcionára na riadnom valnom zhromaždení je 21.05.2018

V Martine 19.4.2018

Ing. Michal Polóni
Predseda predstavenstva a generálny riaditeľ

Ing. Adriana Záborská
Člen predstavenstva

HN15631